

Position paper sociale agenda gemeente Het Hogeland

Kansen creëren voor een nieuwe generatie Hogelandsters

gemeente
Het Hogeland

Hoofdstuk 1: inleiding, doel en visie

Inleiding

De gevolgen van de gaswinning laten nog jaren diepe sporen na in onze provincie. Pas als woningen veilig zijn, schade is vergoed en mensen zich weer gezond voelen, ontstaat weer ruimte om na te denken over de toekomst. Een toekomst die we als regio samen met inwoners maken. We willen samen werken aan het herstel van Groningen: een veilig, schadevrij, verduurzaamd, leefbaar en mooi Groningen. Waarbij inwoners en ondernemers weer regie hebben over hun eigen leven.

De parlementaire enquêtecommissie trok harde conclusies over hoe onze regio is behandeld. Daaruit vloeit een ereschuld voort aan Groningers en Noord-Drenten: het gebied verdient een betere toekomst, op economisch en sociaal gebied. Voor een sociale en economische agenda is een generatie lang (dertig jaar) € 100 miljoen per jaar beschikbaar om het tij te keren en te werken aan perspectief. Dit biedt ons als gemeente de nodige kansen voor onze inwoners om de kwaliteit van leven structureel te verbeteren

Doel position paper

Voor u ligt de position paper sociale agenda Het Hogeland. Deze position paper is gemaakt om onze positie te bepalen op weg naar de sociale agenda in de regio. De position paper geeft tevens richting aan welke kansen we de komende jaren willen benutten binnen het sociale domein, zoals bijvoorbeeld in de Regio Deal. En dat dat betekent dat deze position paper ook voortdurend zal worden bijgesteld in het licht van nieuwe ontwikkelingen of nieuwe politieke wensen.

De position paper geeft aan hoe we de kwaliteit van leven en brede welvaart van onze inwoners op de terreinen van gezondheid, kansengelijkheid, leefbaarheid en bestaanszekerheid binnen dertig jaar willen vergroten. De sociale agenda draagt hier, evenals de economische agenda, aan bij. Met de sociale agenda willen we, door te investeren in kansen, de toekomst van een nieuwe generatie Hogelandsters aanzienlijk verbeteren.

We beschrijven eerst wat onze visie is op het creëren van kansen vanuit de sociale agenda. Vervolgens wordt uitgelegd welke beginstappen al doorlopen zijn op de weg naar de sociale agenda en wordt de verbinding tussen de economische en sociale agenda nader toegelicht. De rest van de position paper staat in het teken van de specifieke maatregelen waar wij, aan de hand van middelen uit de sociale agenda, in *wensen* te investeren.

Onze visie de sociale agenda: creëren van kansen

Investeren in samenredzaamheid

Om een bijdrage te leveren aan de brede welvaart, richten we ons op het verstevigen van de samenredzaamheid. De gewenste maatregelen in deze position paper zijn daarom niet alleen gericht op de onderkant van onze samenleving, maar op ál onze inwoners. We richten ons nadrukkelijk niet alleen op de 'vragers' maar ook op de 'dragere' van onze samenleving en organisaties die daar aan bij kunnen dragen. We willen breed investeren in samenredzaamheid om de gewenste beweging naar een zorgzame samenleving te bereiken. Hiervoor is het nodig dat we investeren in het '*nieuwe*' *samenspel* tussen gemeente, haar inwoners (initiatieven) en maatschappelijke organisaties zoals de woningbouw, huisartsen, opbouwwerkers, wijkverpleegkundigen, sport- en cultuurcoaches.

Preventie is meer dan pleisters plakken

We vinden het belangrijk dat we resultaten zien van de investeringen in onze inwoners. We zijn ons er echter ook van bewust dat preventie iets van de lange adem is. Nij Begun geeft ons de *unieke kans* om dertig jaar lang blijvend te investeren in onze inwoners. We willen daarom inzetten op maatregelen

waarvan de resultaten veelal pas op de lange termijn zichtbaar worden. Zo hier en daar zullen er pleisters moeten worden geplakt, we willen echter de komende jaren zoveel mogelijk blijvend inzetten op dezelfde maatregelen, en ons niet laten verleiden tot de nadruk leggen op het plakken van pleisters op de plekken waar op dit moment het meest acute zeer zit.

Kansen creëren we bij uitstek op scholen en kinderopvang

De jeugd heeft de toekomst, daarom vinden we het wenselijk dat veel van de maatregelen zich richten op ons jongste inwoners. We richten ons hierbij in het bijzonder op de meest voor de hand liggende plek waar je kinderen kan vinden: het onderwijs. We vinden het belangrijk om al *vroeg te starten*, daarom richten we ons, naast de basisscholen en het voortgezet onderwijs, ook op de kinderopvang. Bij de uitvoering van de maatregelen maken we gebruik van de samenwerking die er binnen de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) al is met het onderwijs.

Agenda voor de regio: de totstandkoming

Met Nij Begun heeft het Rijk structureel budget beschikbaar gesteld om op een aantal gebieden het verschil te maken. Voor maatregel 34 (sociale agenda) hebben regio en Rijk een kwartiermaker aangenomen (Henk Nijboer), met de opdracht om een sociale agenda op te stellen en de uitvoering vorm te geven. Met als doel om de structurele achterstanden op het gebied van onderwijs, gezondheid, armoede, participatie en leefbaarheid aan te pakken en te investeren in een betere toekomst. Voor alle Groninger gemeenten en de drie gemeenten in Noord-Drenthe. In januari 2024 is een kernteam samengesteld met vier medewerkers vanuit gemeenten en vier medewerkers vanuit het Rijk. Samen hebben ze het eerste helft van 2024 honderden gesprekken gevoerd met colleges van B&W en Gedeputeerde Staten, inwoners en maatschappelijke organisaties.

Aan de hand van al deze opgehaalde informatie zijn tien doelen voorgesteld op het gebied van gezondheid, kansengelijkheid, leefbaarheid en bestaanszekerheid. In juni en juli 2024 zijn de doelen vastgesteld door colleges, staten en het Rijk. Raden hadden de gelegenheid een zienswijze hierop in te dienen. Vervolgens zijn, mede aan de hand van regionale bijeenkomsten en expertmeetings, 38 maatregelen geformuleerd en doorgerekend. Maatregelen waarmee de tien vastgestelde doelen bereikt kunnen worden.

De volgende stap is het opleveren van een uitwerking van de sociale agenda, waarin een samenhangend geheel aan maatregelen wordt gepresenteerd, waarmee verwacht wordt dat deze doelen bereikt kunnen worden. In het najaar zal deze uitwerking in het college behandeld worden. Ook zullen de raden dan opnieuw de mogelijkheid krijgen een zienswijze in te dienen.

Verbinding tussen sociale en economische agenda: vergroten van de brede welvaart

De sociale en economische agenda hebben beiden als doel om binnen één generatie (gesteld op 30 jaar) tenminste op het nationaal gemiddelde te komen op belangrijke indicatoren van brede welvaart. Brede Welvaart is inmiddels een breed geaccepteerd begrip om de materiële welvaart, de leefbaarheid, de gezondheid van de bevolking en de sociaaleconomische ontwikkeling van een regio of land te meten. Van de 342 gemeenten scoort de gemeente Het Hogeland op de 258e plek. Voor de gemeenten in de provincie Groningen is dat een plek in de middenmoot, maar landelijk gezien laag. Naast de geografische spreiding in brede welvaart bestaan er ook tussen bevolkingsgroepen grote verschillen in brede welvaart. In Groningen staat de brede welvaart duidelijk onder druk voor jongvolwassenen en mensen met lage inkomens, een slechtere gezondheid en/of zonder vervolgopleiding.

Groningen en Noord-Drenthe moet een regio worden waar je wilt zijn. Dat gaat over wonen, werken, leren en leven. Dat vraagt om een sterke verbinding tussen de sociale en economische agenda. Beide kwartiermakers en ondersteunende teams werken bewust en nauw samen op één locatie om de verbinding tussen beide agenda's tot stand te brengen. Hun boodschap is dat de economische agenda meer over de incidentele investering op de infrastructurele kant gaat en de sociale agenda

aanvullend meer over de investering in de sociale activiteiten. De sociale agenda en de economische agenda worden regionaal gelijktijdig gepresenteerd, naar verwachting in het voorjaar van 2025. Dan zal ook meer duidelijk worden over de daadwerkelijke verbinding tussen beide agenda's.

Wij wensen in elk geval dat er een verbinding gaat ontstaan op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt. Een concreet voorbeeld uit de position paper economische agenda betreft hierbij de scholingsinspanning techniek bij de Eemshaven+ en de ontwikkeling van campussen. We zetten met deze maatregel in op een impuls in de Eemshaven+ én willen bereiken dat minder inwoners langdurig aan de kant staan.

De gewenste maatregelen gepresenteerd

In het vervolg van dit document schetsen we de wensen die wij binnen Het Hogeland hebben voor het creëren van kansen voor de nieuwe generatie, waarbij we de focus hebben gelegd op de tien vastgestelde doelen van de sociale agenda. Hierbij houden we rekening met onze hierboven geschetste visie, onderzoeksgegevens en beleidsontwikkelingen binnen het sociaal domein.

Zo sluit het Beleidsplan 'Naar een nieuw sociaal domein' met haar vier opgaves 'meer preventie', 'meer veerkracht', 'meer maatwerk' en 'meer innovatie' aan op de voorgestelde maatregelen. Ook wordt gekeken naar bestaande (samenwerking)initiatieven én kansen die we zien door het 'combineren' met middelen uit andere regelingen, zoals de Regio Deal, Ontwikkelplein, Lokale Educatieve Agenda (LEA), Integraal Zorgakkoord (IZA) en NPG-projecten.

Hiermee hopen we initiatieven die nu gerealiseerd worden, de komende dertig jaar te kunnen continueren om écht het verschil te kunnen maken. Ook benoemen we maatregelen die wij zien als potentiële kansen die we graag willen benutten om de kwaliteit van leven van onze inwoners te versterken.

Hoofdstuk 2: de gewenste maatregelen gepresenteerd

Leeswijzer: wensen op de tien doelen van de sociale agenda

Aan de hand van de tien vastgestelde doelen uit het document 'Doelen van de sociale agenda', worden in dit hoofdstuk de volgende *gewenste* maatregelen omschreven:

- Doel 1: Vergroten van gelijke kansen van kinderen en jongeren, middels Tijd voor Toekomst en Jong Samen
- Doel 2: Stimuleren van taalbevordering, in het bijzonder voor kinderen. Middels Gezinsaanpak geletterdheid en een gratis bibliotheekabonnement voor minima
- Doel 3: Meer gezonde levensjaren, middels Welzijn op Recept
- Doel 4: Verbeteren mentale gezondheid, middels inloopvoorzieningen voor herstel, jeugdondersteuners op primair en voortgezet onderwijs en een preventief lesaanbod
- Doel 5: Meer bewegen en gezond leven, middels gezonde maaltijd en beweeglessen op school
- Doel 6: Verlaging (intergenerationele) armoede en problematische schulden, middels Kansen voor Kinderen
- Doel 7 en 8: Vergroten van (arbeids)participatie van jongeren en inwoners die langdurig aan de kant staan, middels werk voor Iedereen (Plan Werk in Zicht)
- Doel 9: Versterken sociale leefbaarheid, middels inzet sociaal werkers, dorpsondersteuners en gratis openbaar vervoer voor minima
- Doel 10: Vergroten van zelfbewustzijn, trots en regionale identiteit, middels Groningse cultuur in het onderwijs (Plan Nij Begun veur 't Grunnegs)

Doel 1. Vergroten van gelijke kansen van kinderen en jongeren: Tijd voor toekomst en Jong Samen

Het landelijk beeld van de sociaaleconomische status (SES) laat zien dat in Noord-Nederland een concentratie is van een lage SES (CBS). Een SES-score van 0 is gelijk aan het landelijk gemiddelde. Bij een hogere score zijn inwoners meer welvarend, hoger opgeleid en/of langduriger aan het werk, dus meer kansrijk. Op wijkniveau is een meer genuanceerd beeld zichtbaar. Er zijn duidelijke verschillen binnen de gemeente. In Het Hogeland is de hoogste SES te vinden in de gebieden dicht bij de stad Groningen: van kansarm aan het Wad, tot kansrijk(er) richting Stad. Een laag SES hangt samen met kansen die kinderen hebben om zich te ontwikkelen. Kinderen die opgroeien in een gezin met een lager SES hebben minder ontwikkelingskansen.

Deze kansenongelijkheid is veelal intergenerationeel, dit zien we ook in onze gemeente terug. We willen in elk geval inzetten op het bereiken van de kinderen op de meest voor de hand liggende vindplek: de school en kinderopvang. Hier kunnen kinderen in aanraking komen met ervaringen en activiteiten waar ze thuis minder vanzelfsprekend mee in aanraking komen. Waar mogelijk zouden we het liefst op alle scholen in onze gemeente hier extra inzet plegen, maar in elk geval in de lage SES-buurtten. Want bekend is dat bijvoorbeeld niet alleen kinderen van ouders met een laag SES gebruik maken van jeugdhulp.

We zien dat in de gemeente sprake is van kansenongelijkheid. We willen inzetten op kansengelijkheid via scholen en kinderopvang. Bijvoorbeeld door middel van Tijd voor Toekomst (basisscholen) en Jong Samen (kinderopvang)

Tijd voor Toekomst

Tijd voor Toekomst helpt basisscholen hun aanbod te verbreden, verbeteren en verrijken met een verrijkte schooldag. Binnen het project werken omwonenden en organisaties in de omgeving van de scholen samen om een breed lespakket op te zetten. Voor het reguliere onderwijs betekent dit: meer lessen, andere lessen, aanvullende programma's en nieuwe methoden. In gemeente Het Hogeland is het project Tijd voor Toekomst in 2023 gestart op zes scholen. Er wordt ingezet op talentontwikkeling,

welzijn, fysieke en mentale gezondheid en het vergroten van de brede blik op de wereld. Door Tijd voor Toekomst komen leerlingen met heel veel nieuwe activiteiten in aanraking. Tegelijkertijd kan een verrijkte schooldag ook bijdragen aan de schoolprestaties.

We vinden het belangrijk dat alle kinderen gelijke kansen krijgen, daarom willen we dat de jeugd bereikt wordt via de school (de bron). De verrijkte schooldag (Tijd voor Toekomst) onder schooltijd is hiervoor een passende maatregel. Waarbij ook aandacht voor gezondheid en bewegen belangrijk is (zie ook doel 5). Door middelen uit de sociale agenda kan langdurig en op meer basisscholen worden ingezet op Tijd voor Toekomst. We willen bij voorkeur dat door Tijd voor Toekomst alle basisscholen bereikt worden.

Jong Samen

Kansengelijkheid wordt versterkt als alle kinderen gebruik kunnen maken van kinderdagopvang vanaf een half jaar. In de gemeente Pekela en in de Noordelijke wijken van de stad Groningen is in 2024 gestart met de pilot Jong Samen, om alle kinderen vanaf een half jaar (in elk geval de kinderen die vallen in de VVE doelgroep) twee dagen per week reguliere kinderdagopvang te bieden. Jong Samen wil gemeenten en instellingen motiveren en inspireren om kinderdagopvang aan te bieden voor alle kinderen vanaf een half jaar. Het gaat om reguliere kinderdagopvang conform de Wet Kinderopvang voor 0-4-jarigen bereikbaar te maken voor alle kinderen, zodat er geen onderscheid is in het aanbod voor kinderen van werkende en niet-werkende ouders. Jong Samen raakt ook aan doel 2 van de sociale agenda: stimuleren van taalbevordering.

In de regio Zeeuws Vlaanderen is vanuit een Regio Deal al eerder een pilot gestart waarbij in bepaalde delen van de regio gratis kinderopvang werd geboden. Onderzoek naar de pilot toonde ook gunstige uitkomsten op sociaaleconomisch gebied aan. Het aanbieden van gratis kinderopvang zorgde er namelijk voor dat meer ouders gingen werken, en dat ouders meer uren gingen werken. Hiermee kan, naast het vergroten van kansengelijkheid voor kinderen, mogelijk ook een link worden gelegd met de economische agenda, waarbij we met name verbinding zien als het gaat om het vergroten van de (arbeids)participatie van jongeren en inwoners die langdurig aan de kant staan.

Ook in Het Hogeland kan Jong Samen, in het bijzonder in delen van de gemeente met een lage SES, van toegevoegde waarde zijn voor het vergroten van gelijke kansen voor kinderen. De kinderopvang in onze gemeente is positief over de pilot. Uit een eerste inventarisatie blijkt dat de kinderopvang in Het Hogeland momenteel voldoende uitbreidingscapaciteit heeft om een dergelijke uitbreiding tot stand te brengen.

Doel 2. Stimuleren van taalbevordering, in het bijzonder voor kinderen: Gezinsaanpak geletterdheid en gratis bibliotheekabonnement voor minima

In Het Hogeland is ongeveer 10 procent van de inwoners laaggeletterd. In gemeente Het Hogeland is het samenwerkingsverband Taalhuis Het Hogeland actief om inwoners die onvoldoende de basisvaardigheden beheersen te ondersteunen met een passend aanbod. Het Taalhuis is een samenwerking tussen de gemeente, Biblionet Groningen, Noorderpoort College, Mensenwerk Hogeland, MJD en Stichting Lezen en Schrijven. Vrijwilligers en maatjes helpen inwoners bij het beter leren lezen, schrijven, rekenen en omgaan met de computer. Het Taalhuis is te vinden in de bibliotheken in Bedum, Uithuizen, Leens en Winsum. Inwoners weten de weg naar ons Taalhuis goed te vinden. Het aantal inwoners dat wil leren lezen, schrijven en rekenen is fors toegenomen ten opzichte van het jaar 2022.

De bibliotheek wordt in onze gemeente steeds meer gepositioneerd als een plek waar men terecht kan voor taalbevordering, maar ook voor informatievergaring en ontmoeting. We willen als gemeente Het Hogeland, samen met Biblionet, de bibliotheken door ontwikkelen tot Informatiepleinen, waar inwoners naar toe gaan voor informatie op allerlei levensgebieden. En natuurlijk kunnen alle inwoners

bij de bibliotheek terecht voor het lenen van boeken en tijdschriften. Voor kinderen is dat gratis, volwassenen betalen lidmaatschap.

We vinden het belangrijk dat alle ouders hun kinderen stimuleren tot taalontwikkeling. We willen daarom inzetten op de methode Gezinsaanpak

Ouders spelen een cruciale rol bij de taal- en geletterdheidsontwikkeling van hun kinderen. Kinderen van ouders die moeite hebben met taal, lopen zelf ook een grotere kans taalproblemen te krijgen. Zo kan een cyclus van laaggeletterdheid ontstaan. De gezinsaanpak is erop gericht deze cyclus te doorbreken. Vanaf 2025 vervullen de Nederlandse gemeenten een regierol in het bestrijden van laaggeletterdheid en het inzetten van de methode Gezinsaanpak, als methode voor preventie en curatie van laaggeletterdheid op gezinsniveau. Het gaat om een specifieke methodiek, ontwikkeld door de Stichting Lezen en Schrijven in samenwerking met de landelijke bibliotheeksector. De aanpak helpt ouders bij het stimuleren van taal- en leesvaardigheden bij hun kinderen, door samen naar de bibliotheek te gaan. De bibliotheek heeft een centrale expertrol in de Gezinsaanpak. De Gezinsaanpak heeft ook raakvlakken met doel 3,4 en 5: laaggeletterdheid en beperkte digitale vaardigheden maken dat een aanzienlijk deel van de inwoners slecht bereikt wordt door gezondheidsinformatie en daardoor hun gezondheidspotentieel niet voluit weet te benutten (Bron: Regiobeeld).

In 2022 is Biblionet met één van de Groninger gemeenten in Groningen een pilot Gezinsaanpak gestart. Biblionet ontwikkelde voor en met de gemeente een stappenplan voor een gemeentelijke gezinsaanpak, begeleidde de gemeente om deze aanpak te implementeren en ontwikkelde samen een effectief lokaal netwerk. Met middelen uit het NPG-Programma Gezondheid wordt mogelijk een bedrag beschikbaar gesteld om in 2024-2025 deze aanpak op te schalen en aandachtfunctionarissen te werven, die in samenwerking met de gemeenten waarin Biblionet actief is (waaronder Het Hogeland) en het lokale netwerk de Gezinsaanpak stevig neer kan zetten. Met middelen uit de sociale agenda kan de Gezinsaanpak voor een langere periode geborgd worden.

Om de drempel tot het bezoeken van de bibliotheek voor al onze inwoners met een lager inkomen te verkleinen, willen we daarnaast dat een bibliotheekabonnement kosteloos wordt verstrekt aan inwoners met een laag inkomen. We verwachten hiermee niet alleen dat inwoners sneller een boek lezen, óók is de drempel voor bijvoorbeeld het Taalhuis, informatievergaring of ontmoeting bij de plaatselijke bibliotheek zo lager.

We vinden het belangrijk dat iedereen die wil de kans krijgt om te werken aan taalontwikkeling. We willen daarom een gratis bibliotheekabonnement voor inwoners met een laag inkomen

Doel 3. Meer gezonde levensjaren: Welzijn op recept

Deelname aan maatschappelijke activiteiten kan een positief effect hebben op gezondheid. Zo participeren mensen met gezondheidsproblemen over het algemeen minder vaak dan mensen zonder gezondheidsproblemen. Het percentage eenzame volwassen inwoners in Het Hogeland is toegenomen tussen 2020 en 2022 (van 44% naar 52%). Provinciaal is de stijging met 47% in 2022 naar 49% eenzaam voelende volwassenen lager (GGD Groningen in cijfers). Van de 75-plussers geeft 56% van de inwoners aan zich eenzaam te voelen, provinciaal is dat 54%. Eenzaamheid is een negatieve situatie, die gekenmerkt wordt door de ervaring van gemis en teleurstelling. Gevoelens van eenzaamheid kunnen leiden tot mentale gezondheidsklachten en fysieke klachten, waaronder een depressie en hart- en vaatziekten (GGD Groningen in cijfers).

We zien dat Het Hogeland veel eenzame inwoners heeft. We willen dat inwoners laagdrempelig geholpen worden bij het verbeteren van hun welbevinden en het vergroten van hun sociale participatie. We willen Welzijn op Recept beschikbaar maken voor al onze inwoners

Welzijn op Recept is voor mensen (18+) met psychosociale klachten, waaraan een sociaal maatschappelijke oorzaak (zoals eenzaamheid) ten grondslag ligt. Klachten als vermoeidheid, pijn in de nek, maar ook stress, angst en somberheid hebben lang niet altijd een medische oorzaak. Welzijn op Recept is een samenwerkingsmodel waarbij huisarts(praktijk) en de welzijnscoach samenwerken en met die samenwerking bereiken dat inwoners de juiste ondersteuning krijgen en het welbevinden van deze inwoners toeneemt. Een belangrijk onderdeel van het 'recept' van de welzijnscoach is het stimuleren tot het meedoen aan sport, cultuur of ontmoetingsactiviteiten in de buurt. Welzijn op Recept is goed omschreven en (kwalitatief) onderzoek laat zien dat na een welzijnsrecept het welbevinden, de zelfredzaamheid en het zelfvertrouwen toenemen en mensen meer zingeving ervaren. Verder geeft het een positief toekomstperspectief. Het je onderdeel voelen van een of meerdere netwerken/clubs waarbij je sociale steun ervaart, is wetenschappelijk bewezen effectief voor een lang, gezond en gelukkig leven.

Binnen het Programma Transformatie Sociaal Domein is Welzijn op Recept al een belangrijk onderdeel binnen het deelprogramma Meer Preventie. Daarom wordt in Het Hogeland, in samenwerking met Mensenwerk Het Hogeland, in 2024 bij twee huisartspraktijken al een start gemaakt met Welzijn op Recept, met SPUK-IZA en SPUK-GALA-middelen. Met middelen uit de sociale agenda kan Welzijn op Recept langdurig blijven plaatsvinden voor onze inwoners, nadat de implementatie bij de huisartspraktijken reeds gefinancierd is. De verbinding tussen welzijnscoach en lokale aanbieders voor sport, cultuur en ontmoeting past goed binnen de wens om meer aandacht te besteden aan eenzaamheid en sociale participatie.

Met Welzijn op Recept wordt een stevige basis gelegd voor de verbinding tussen het medisch en het sociaal domein. Doordat de welzijnscoach aanwezig is in de huisartsenpraktijken worden de lijnen kort en verbinding verstevigd. Door het verstevigen van de verbinding van het medisch en sociaal domein is Welzijn op recept het fundament waarop verder kan worden doorgebouwd. Ook voor bijvoorbeeld de werkzaamheden van dorpsondersteuners (doel 9: versterken sociale leefbaarheid). Het is ook een belangrijke maatregel binnen doel 6 (verbeteren mentale gezondheid).

Doel 4. Verbeteren mentale gezondheid voor volwassenen: Inloopvoorzieningen voor herstel

Het percentage volwassen inwoners met een hoog risico op angst- en depressie stoornissen stijgt: in 2020 heeft 38% een matig tot hoog risico op angst- en depressie stoornissen, in 2016 was dit 32%. Van de volwassenen uit de gemeente het Hogeland had in 2022 7% een hoog risico op een angst en/of depressiestoornis, dit is sinds 2020 (5%) gestegen. Van onze volwassenen ervaart 16% (heel) veel stress, ook hierin zien we een stijging ten opzichte van 2020, toen was dit 14%. De gemiddelde wachttijden voor Specialistische Geestelijke Gezondheidszorg (SGGZ) liggen in de regio Groningen hoger dan het landelijk gemiddelde. Ook in Het Hogeland is er sprake van lange wachttijden voor SGGZ.

Veel van onze inwoners hebben psychische klachten. Door laagdrempelige inloopvoorzieningen willen we dat deze inwoners eerder kunnen werken aan hun herstel

Als aanvulling op de reguliere hulpverlening in de GGZ, wordt op steeds meer plekken ingezet op herstelinitiatieven (mede) uitgevoerd door ervaringsdeskundigen. Bij een laagdrempelige inloopvoorziening wordt een veilige plek gecreëerd waar mensen met mentale problemen terecht kunnen voor een gesprek. Zo is er in Uithuizen de inloopvoorziening Het Praktijkhuis, waar inwoners

met een psychische kwetsbaarheid terecht kunnen om ervaringen te delen en te werken aan hun herstel. In Winsum wordt in Herstelatelier The Living Museum kunst ingezet om te werken aan persoonlijk herstel. Met middelen uit de sociale agenda kunnen de openingstijden en locaties van deze laagdrempelige inloopvoorzieningen worden uitgebreid en meer inwoners met mentale klachten worden bereikt, om op een niet geïndiceerde wijze te werken aan hun herstel.

Doel 4. Verbeteren mentale gezondheid voor kinderen: Jeugdondersteuner op primair en voortgezet onderwijs en een preventief lesaanbod

Voor jongeren geldt dat de druk op het dagelijks leven bij hen is toegenomen. Zo voelt 46% van de jongeren in Het Hogeland zich (zeer) vaak gestrest ten opzichte van 42% in 2019. Daarnaast voelen meer jongeren zich onvoldoende weerbaar: van 11,8% in 2019 naar 16,4% in 2022 (provinciaal van 11% naar 13%). Van de jongeren in het Hogeland ervaart 28% psychische klachten. Onderzoek van HanzePro (in samenwerking met IMG en Gronings perspectief verbonden aan RUG), toont bovendien aan dat de aardbevingen hebben geleid tot mentale schade bij jongeren in de dorpen met aardbevingsschade. Daar is extra inzet voor nodig.

Kinderen vinden we op scholen. Een jeugdondersteuner (ook wel brugfunctionaris genoemd) kan in het bijzonder helpen om deze jongeren te bereiken en te helpen. In 2024 is daarom een pilot gestart binnen de drie basisscholen in Uithuizen, waarbij de jeugdondersteuners leerkrachten en ouders adviseren en helpen bij vragen en zorgen over de ontwikkeling en het gedrag van een kind. Ze werken preventief en hebben een verbindende rol tussen school, ouders, hulpverlening en het sociaal team van de gemeente. Uit een tussenevaluatie komt naar voren dat deze kinderen bereikt en geholpen worden. Inzet van jeugdondersteuning werkt preventief en draagt daarmee bij aan het vergroten van gelijke kansen voor kinderen en jongeren en het verbeteren van de mentale gezondheid. Ook uit onderzoek wat in opdracht van het OOGO en de Regio Deal is gedaan ('Mooi jeugd op Het Hogeland') voor het voortgezet onderwijs, wordt geadviseerd om in te zetten op 'jongerenwerkers of iets in die lijn' op het VO, om iets te kunnen doen aan de (mentale) problemen van de jongeren.

We zien dat Het Hogeland relatief veel jongeren heeft met psychische klachten. Jeugdondersteuners kunnen kinderen en hun ouders, via het basisonderwijs en voortgezet onderwijs, (op weg) helpen naar passende ondersteuning. Ook willen we inzetten op een preventief lesaanbod op het gebied van mentale gezondheid en weerbaarheid om mentale problemen te voorkomen

Uit de tussenevaluatie blijkt dat er sprake is van een stapeling van problemen van enerzijds intergenerationele armoede en anderzijds mentale schade als gevolg van de aardbevingsproblematiek. Hierdoor lopen de jeugdondersteuners in de pilot tegen de grenzen van hun uren aan. Door urenuitbreiding in de pilot kan langdurige problematiek als gevolg van de aardbevingen worden aangepakt, zodat daarna ruimte ontstaat voor inzet op preventie (eerst 'basis op orde'). Want preventie is waar we op de langere termijn naar toe willen voor ál onze kinderen en jongeren op Het Hogeland. Om alle jongeren op Het Hogeland gelijke kansen te bieden, streven we naar inzet van jeugdondersteuners op *alle scholen* in Het Hogeland. Hierbij willen we in de aardbevingsdorpen een *plus* op de reguliere jeugdondersteuning zetten. De sociale agenda kán hier mogelijk middelen voor beschikbaar stellen (passend binnen: vergroten van gelijke kansen), andere opties die verkend worden zijn de Regio Deal-gelden (voor het VO) of maatregel 31 van Nij Begun, bedoeld voor het oplossen van sociale en gezondheidsproblematiek (op PO en VO).

Tot slot hebben we ook de wens niet 'pleisters te blijven plakken' als het gaat om mentale problemen bij jongeren en volwassenen. De meerwaarde van Nij Begun zit juist in het feit dat we structureel 30 jaar kunnen investeren in onze inwoners en dus in een hele generatie (wat tijd betreft). Vraag is daarom dan ook wat inwoners, en in het bijzonder gezinnen, nu nodig hebben om over 30 jaar

sterkere volwassenen te zijn die stabielere gezinnen kunnen vormen dan waar zij nu zelf in opgroeien. Daarom willen we nadrukkelijk, naast de focus op het kind, ons ook richten op de context waarin het kind opgroeit. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan traumasensitief opvoeden en het aanleren van weerbaarheid en emotieregulatie vaardigheden op basisonderwijs op voortgezet onderwijs.

Doel 5. Meer bewegen en gezond leven: gezonde maaltijd en beweeglessen op school

De helft van onze volwassen inwoners (51%) heeft overgewicht. Dit is in lijn met de provincie (51%). We zien dat er in de levensloop een stijgende lijn is, onder de 5/6-jarigen heeft 13,5% van de kinderen te maken met overgewicht en 17,7% van de 10/11-jarigen. Doordat overgewicht een sterke relatie heeft met ziekten, zorgt overgewicht voor een relatief groot verlies van gezonde jaren (5,1 jaar). In 2022 voldeed 49 procent van de volwassenen Het Hogeland aan de beweegrichtlijn, provinciaal 51%. Van de jongeren voldeed 15% aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen, provinciaal is dat 16%. Echter zijn deze percentages dalende ten opzichte van 2019: toen voldeden 19% van de jongeren in Het Hogeland aan de norm en 17% provinciaal. We zien in 2021 ten opzichte van 2019 een stijgende lijn in het aantal jongeren dat wekelijks sport. Bij een sportclubvereniging of sportschool is dit percentage gestegen van 68% naar 70% in Het Hogeland en provinciaal bleef dit 73%. Het aantal jongeren dat wekelijks zonder club, vereniging of sportschool sport is gestegen van 67% naar 87%, dat beiden gelijk is aan het provinciaal gemiddelde (ggdgroningen.incijfers.nl).

Uit deze cijfers komt het belang van bewegen en gezonde voeding voor een gezond gewicht naar voren, voor nu en voor de volgende generatie. Om het belang van bewegen en gezonde voeding voor een gezond gewicht duidelijk te maken, willen we investeren in een gezonde maaltijd op school, liefst gecombineerd met beweeglessen. Hiermee krijgen kinderen niet alleen een gezonde maaltijd en beweegmoment, ook komen kinderen zo mogelijk in aanraking met gezonder eten dan thuis. De maaltijd kan bijvoorbeeld gecombineerd worden met kooklessen.

Veel inwoners hebben overgewicht. We willen dat kinderen op school een gezonde schoolmaaltijd krijgen, liefst gecombineerd met beweeglessen

Doel 6 en doel 7. Verlaging (intergenerationele) armoede en problematische schulden: Kansen voor Kinderen

In de gemeente Het Hogeland leven ongeveer 1.300 huishoudens met een laag inkomen. Bij 600 huishoudens is dit een langdurig laag inkomen. Deze huishoudens moeten 4 jaar of langer op rij rondkomen van een laag inkomen. In het Hogeland groeit daarnaast 8,6% van de kinderen op in armoede, 500 kinderen in Het Hogeland groeien op in een huishouden met een laag inkomen en 200 kinderen langdurig. Naast mensen die onder de lage-inkomensgrens leven, heeft 10,4% van de inwoners in Het Hogeland moeite met rondkomen. Mensen in armoede hebben een hoger risico op schulden. 5,8% van de huishoudens in Het Hogeland heeft geregistreerde problematische schulden. In veel gevallen is sprake van intergenerationele armoede.

Het aandeel Hogelandsters dat minimaal 1 jaar onder de lage-inkomensgrens leeft is in Het Hogeland lager dan het gemiddelde van de provincie, namelijk 6,1% ten opzichte van 8,9%. Het hoge provincie gemiddelde wordt met name bepaald door de gemeente Groningen (11,8%) en de gemeenten in Oost-Groningen. We zien hetzelfde patroon voor langdurig laag inkomen (2,8% in Het Hogeland, 3,1% landelijk en 4,5% provinciaal). Op wijkniveau is een meer genuanceerd beeld zichtbaar. Er zijn duidelijke verschillen binnen de gemeente; de minste geldproblemen zijn te vinden in de gebieden dichtbij de stad Groningen: van kansarm aan het Wad, tot kansrijk(er) richting Stad. Het Hogeland belandt in de één na laagste categorie doordat een (zeer) onder gemiddelde score in de Noordelijke delen van de gemeente wordt 'opgehaald'.

In onze gemeente is er sprake van intergenerationele armoede. Daarom willen we inzetten op Kansen voor Kinderen voor alle gezinnen in armoede

De komende jaren krijgen vijfhonderd Groninger gezinnen met de aanpak Kansen voor Kinderen ondersteuning van professionele- en vrijwilligersorganisaties. Stap voor stap werken ze aan een beter toekomstperspectief. Het project maakt gebruik van de Doorbraakmethode®, die in andere delen van Nederland al positieve resultaten oplevert. In deze aanpak is het gezin leidend; ze krijgen de regie over hun eigen toekomst weer in handen. Ieder gezin krijgt een aanpak op maat. Kansen voor Kinderen Groningen zet hierbij in op zelfredzaamheid en financiële onafhankelijkheid.

Gezinnen krijgen ondersteuning van een buddy, die zelf ervaring heeft met het leven in armoede. Het gezin en de buddy trekken samen op om hierin steeds opnieuw stappen te zetten. Als bestaande oplossingen niet werken, wordt maatwerk ingezet met de Doorbraakmethode® van het Instituut van Publieke Waarden en de Groningse doorontwikkeling door Doorbraak Netwerk Groningen. Ze werken met lokale doorbraakteams om oplossingen te realiseren die dichtbij mensen liggen. Samen maken ze een plan voor de toekomst. Met maatwerkoplossingen wordt de weg daarvoor vrijgemaakt.

In de gemeente Het Hogeland wordt momenteel gewerkt aan de introductie van Kansen voor Kinderen, als onderdeel van Programma Transformatie Sociaal Domein (Deelprogramma Meer Preventie). Hiervoor wordt gebruik gemaakt van NPG-middelen. Met middelen uit de sociale agenda kan de komende 30 jaar verder worden voortgebouwd op de eerste stappen die Het Hogeland aan het zetten is om de bestaanszekerheid voor een volgende generatie te vergroten.

Doel 8. Vergroten van (arbeids)participatie van jongeren en inwoners die langdurig aan de kant staan: werk voor iedereen

Uit de Monitor Brede Welvaart Groningen blijkt dat jongeren op Het Hogeland op diverse aspecten duidelijk negatief verschillen ten opzichte van de provincie en landelijk. Het aandeel schoolverlaters is hoger, er zijn relatief veel jongeren die als 'hoog risico' worden gekenmerkt en de jeugdwerkloosheid is hoger. Vergeleken met het landelijke gemiddelde is het aandeel schoolverlaters hoog. In 2021/2022 is het landelijk gemiddelde (mbo en vo samen) 1,9 procent; een negatief verschil van 1,3 procentpunt ten opzichte van de 3,2 procent voortijdige schoolverlaters in Het Hogeland.

In Het Hogeland is het percentage jongeren ingeschreven bij het UWV iets hoger dan het gemiddelde van de provincie Groningen (4,9% vs. 4,6%), en beduidend hoger dan het landelijk gemiddelde van 3,8%. Jeugdwerkloosheid is een indicatie voor de economische vitaliteit van een gebied. Een lage jeugdwerkloosheid is zowel van economisch als sociaal belang. De werkloosheid onder jongeren is vaak veel hoger dan de algemene werkloosheid. Jongeren zijn in een crisis vaak de eersten die hun baan verliezen. Er is bovendien een verband aangetoond tussen (langdurige) jeugdwerkloosheid en sociale uitsluiting en het gebrek aan toekomstperspectief kan leiden tot een negatief zelfbeeld of een toename van schulden.

We zien dat een deel van onze jongeren school vroegtijdig verlaat en werkloos is, daarom willen we specifiek aandacht voor deze groep. Door middel van werk voor iedereen

We willen de arbeidsparticipatie, specifiek voor jongeren, vergroten middels werk. We hebben hierbij de voorkeur voor een plan wat goed past binnen de interne ontwikkelingen rondom Programma Ontwikkelplein en de propositie Regio Deal. Hiermee kunnen we middelen voor de korte termijn gebruiken voor een krachtige lokale implementatie, en middelen uit de sociale agenda voor bestendiging de komende 30 jaar. Ook valt hiermee een link te leggen met de economische agenda van Nij Begun, waarbij we met name verbinding zien als het gaat om het vergroten van de (arbeids)participatie van jongeren en inwoners die langdurig aan de kant staan.

Vanuit de gezamenlijkheid van de arbeidsmarktregio (waar Het Hogeland onder valt), heeft de uitvoeringsorganisatie Werk in Zicht (WIZ), een propositie aangeboden bij het Kernteam sociale agenda. In deze propositie wordt een concrete maatregel omschreven welke goed past binnen de wens van Het Hogeland voor meer aandacht voor jongeren die de school vroegtijdig verlaten en/of werkloos worden. Hierbij wordt de focus, anders dan re-integratie of uitkering, specifiek gelegd op werk. We zien een plan als deze als een mogelijk passend plan om het doel van arbeidsparticipatie te kunnen behalen.

Gepresenteerd plan Werk in Zicht

In de volgende twee alinea's wordt de maatregel beschreven, zoals WIZ deze heeft aangeboden bij het Kernteam. Dit plan heeft dus aanknopingspunten voor onze wens van werk als middel voor het vergroten van de arbeidsparticipatie van jongeren.

Met Nij Begun banen worden minimaal 1000 jongeren in de regio die een kwetsbare startsituatie op de arbeidsmarkt kennen, bestaanszekerheid geboden voor 30 jaar via een garantie op werk. Dit betekent overigens niet dat zij 30 jaar op contract gaan bij de gemeente, maar wel dat zij hiervan zekerheid krijgen. De aanname hierbij is dat een deel van deze jongeren alsnog door de juiste begeleiding en tijd richting werk kunnen komen. De banen zijn vooral maatschappelijk van aard en niet met de startintentie om direct economische meerwaarde te creëren. Wat in een later stadium wel mogelijk is. In eerste instantie gaat het om de bestaanszekerheid, welbevinden en zelfstandigheid van de jongeren. Zij krijgen in plaats van de zekerheid van een uitkering de zekerheid van een baan. De ontwikkeling van deze jongeren blijft centraal staan, waar het mogelijk is kunnen zij bijvoorbeeld ook naar afspraakbanen of reguliere banen overgaan. Aannee is dat dit tussen de 30% en 50% zal gebeuren. Echter zal het niet alleen om jongeren hoeven gaan. Juist door de andere doelstellingen vanuit Nij Begun die zich ook zullen richten op zeer jonge kinderen, wordt mogelijk ook inzichtelijk in welke gezinssituatie deze kinderen opgroeien. Hiervoor kan het ook zeer relevant zijn om juist de ouders een dusdanige baan aan te bieden. Hierdoor heeft dit effect op het gehele gezin.

Naast de loonkosten, die ook deels via loonkostensubsidie vanuit het Rijk gefinancierd kunnen gaan worden, zal er ook nadrukkelijk gekeken worden naar de juiste begeleiding voor deze kwetsbare groepen jongeren. Die begeleiding die nodig is, moet hiermee mogelijk gemaakt worden. De eerste stap in deze begeleidingscomponent hoeft niet direct in combinatie met de baan te bestaan. Interventies zoals een Route Arbeid en Route Arbeid+ (jongeren vanuit dagbesteding met ontwikkelmogelijkheden) moet onder de mogelijkheden vallen van de begeleidingsmogelijkheden. Hiermee zorgen we er immers voor dat jongeren de juiste stap richting ontwikkeling en arbeid kunnen gaan maken op. Daarnaast kan maatwerk ook nodig zijn om de jongere een stap verder te laten zetten in zelfstandigheid. Mogelijk is hiervoor zelfstandig wonen of schulden wegwerken ook enorm belangrijk. Hier vragen we dan ook mogelijkheden voor. Nadrukkelijke samenwerking met woningcoöperaties zal hier onderdeel van zijn.

Doel 9: Versterken van de sociale leefbaarheid: Inzet sociaal werkers en dorpsondersteuners

De brede welvaart 'hier en nu' gaat jarenlang en steeds meer ten koste van de mogelijkheden voor volgende generatie. Vergrijzing legt hierbij een stevige druk op de volgende generaties. Uit de Monitor Brede Welvaart Groningen blijkt dat het 'span-vermogen' van de Hogelandster samenleving onder druk staat: de druk op mantelzorgers wordt steeds groter. Dit door een toenemend aantal ouderen ten opzichte van een kleiner wordende beroepsbevolking. Figuurlijk gezien: 'de kurk waarop het drijft wordt kleiner'. Dit komt omdat de vergrijzing in onze gemeente een kwart hoger is dan het landelijke gemiddelde: iets meer dan een kwart (25,1%) van de bevolking in Het Hogeland is 65 jaar of ouder in 2023. Dat is bijna 5 procentpunt meer dan het landelijk gemiddelde van circa 20,0%. Het aandeel 65-plussers is bovendien niet gelijk verdeeld binnen de gemeente en met name in dunbevolkte gebieden is het aandeel kinderen en jongeren laag. Hierdoor wordt het probleem van het spanvermogen in

sommige delen van onze gemeente nog groter: relatief weinig 'jongere inwoners' moeten zorg dragen (zowel betaald als onbetaald) voor relatief meer 65-plussers met een oplopende zorgvraag. Dit kan ook ten koste gaan van de sociale leefbaarheid in de dorpen.

De Hogelandster samenleving staat, mede door vergrijzing, onder druk. Daarom willen we sociaal werkers en dorpsondersteuners inzetten om de sociale leefbaarheid en samenredzaamheid in dorpen te versterken

Op steeds meer plaatsen in onze gemeente zetten dorpsbewoners zich in om het welzijn en de (sociale) leefbaarheid in de eigen omgeving georganiseerd op peil te houden en te verbeteren. In het ene dorp is de samenredzaamheid al aanwezig, in het andere dorp is soms meer nodig om inwoners te helpen en de gemeenschap te versterken. We willen dat meer sociaal werkers, zoals opbouwwerkers, jeugdwerkers, sport- en cultuurcoaches worden ingezet om, samen met inwoners, de totstandkoming van zorgzame gemeenschappen en vitale dorpen te ondersteunen. Ook kunnen ze een verbindende rol spelen in contacten met bijvoorbeeld woningbouw, politie, zorgverleners en de overheid, daar waar zich problemen of kansen voordoen op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, gezondheid en sociale cohesie.

Ook willen we dorpsondersteuners inzetten voor het versterken van de sociale leefbaarheid en samenredzaamheid. Dorpsondersteuners worden ingezet om bewoners te ondersteunen en te verbinden met relevante instanties. De dorpsondersteuner houdt zich veelal bezig met de organisatie van informele zorg, legt verbinding tussen sociaal en medisch domein, staat dorpsbewoners bij in hun relaties met zorgorganisaties en overheid en/of zet zich in voor de versterking van het verenigingsleven en de organisatie van (andere) sociale activiteiten.

We hebben hier al eerste positieve ervaringen mee opgedaan in onder meer Onderdendam en Ulrum, hier zijn de effecten ook onderzocht. De dorpsondersteuner werkt écht bewezen preventief. Het mes snijdt daar aan meerdere kanten, een verhoogd welbevinden (c.q. minder eenzaamheid) en sociale samenhang in de dorpen en een aanzienlijk lager beroep op zorg en welzijn. Onderzoek naar dorpsondersteuning in het Groningse Wedde leert dat het alleen al een behoorlijke beroep op de huisarts voorkomt (en wel 38 euro per inwoner aan zorgkosten). Dit dempende effect op zorggebruik is welkom met de dreigende tekorten in de zorg en de grijze druk. Daarom willen we het aantal dorpsondersteuners in een onze gemeente graag uitbreiden.

Binnen het Programma Transformatie Sociaal Domein zijn de dorpsondersteuners een belangrijke maatregel voor het doel 'meer veerkracht'. De middelen uit de Regio Deal kunnen ingezet worden voor een introductie van dorpsondersteuners in dorpskernen. De middelen uit de sociale agenda kunnen vervolgens worden ingezet om, na implementatie, er zorg voor te dragen dat de dorpsondersteuners daadwerkelijk een verschil kunnen maken in de samenredzaamheid en het tot stand brengen van goede verbindingen tussen de informele zorg, formele zorg en de gemeentelijke ondersteuning.

Doel 9. Versterken van de sociale leefbaarheid: gratis openbaar vervoer voor minima

Qua oppervlakte is de gemeente het Hogeland de op één na grootste gemeente van Nederland. De financiële lasten van het openbaar vervoer zorgen ervoor dat inwoners die van een laag inkomen leven, moeilijker mee kunnen doen in de samenleving. Tegelijkertijd zorgt de terugloop van diverse voorzieningen en de afstanden tussen de voorzieningen ervoor dat de inwoners afhankelijker van het openbaar vervoer worden. De gebrekkige bereikbaarheid van bestemmingen en gebrekkige verplaatsingsmogelijkheden in combinatie met beperkte persoonlijke mogelijkheden of vaardigheden vergroten de kansen op mobiliteitsarmoede.

We willen dat iedereen mee kan doen binnen onze grote gemeente. Daarom willen we gratis openbaar vervoer voor inwoners met een laag inkomen

In Het Hogeland is sinds 2023 voor inwoners met een laag inkomen de mogelijkheid tot kosteloos gebruik van openbaar vervoer in de daluren, middels de Meedoen Pas. Het gebruik van de pas bedraagt 3 keer de waarde van wat het de gemeente kost. De pas gebruiken ze voor bezoeken aan familie en het doen van boodschappen. Hiermee wordt mobiliteitsarmoede voorkomen. Uit evaluatie blijkt dat ruim 20% van de respondenten van het onderzoek voordat zij een Meedoen Pas kregen, geen gebruik maakten van het openbaar vervoer, 90% van de respondenten reist meer dan voorheen en 98,3% van respondenten ervaart meer vrijheid door de Meedoen Pas.

We willen dat gratis openbaar vervoer de komende 30 jaar voor alle inwoners met een laag inkomen kosteloos beschikbaar blijft. Dit draagt bij aan armoedebestrijding en de sociale leefbaarheid.

Doel 10. Vergroten van zelfbewustzijn, trots en regionale identiteit: Nij Begun veur 't Grunnegs'

Nij Begun biedt bij uitstek een mogelijkheid om een nieuwe impuls te geven aan het regionale zelfbewustzijn. Want die heeft de afgelopen periode schade opgelopen. Een zeker zelfbewustzijn ontbreekt maar al te vaak in onze regio of is (te) verscholen aanwezig. Terwijl onze regio letterlijk en figuurlijk een rijke culturele erfenis kent en we trots zijn op ons gebied, onze cultuur en onze initiatieven. Weten waar we vandaan komen, vormt de brandstof voor onze (gewenste) toekomstige ontwikkeling. En is ook een bindmiddel, een 'gemeenschappelijke ruimte' in onze regio. Een regio om trots op te zijn! Kennismaken, leren waarderen en het gesprek over ons (im-)materiële erfgoed is een verrijking voor jong en oud. Het spreekt tot de verbeelding en het biedt vooral de mogelijkheid om op een open manier cultureel zelfbewust te zijn.

In 2021 heeft Rijksuniversiteit Groningen in opdracht van gemeente Het Hogeland onderzoek gedaan naar de behoefte van jongeren aan cultuur en culturele activiteiten. Het onderzoek was gericht op de mogelijkheid om de barrières voor culturele participatie te tackelen en om een beter inzicht te krijgen in wat jongvolwassenen (van 18 tot 22 jaar) nodig hebben om zich comfortabel te voelen om mee te doen aan culturele activiteiten. Geconcludeerd werd dat naast het aanbod, vooral ook de vraag belangrijk is. Specifiek voor jongeren wordt geadviseerd om samenwerking tussen culturele organisaties en jongerenorganisaties, waaronder tenminste het onderwijs, te vereenvoudigen.

We vinden het belangrijk dat de jeugd betrokken wordt bij onze rijke cultuur(erfenis). We willen daarom dat het onderwijs wordt betrokken bij het vergroten van zelfbewustzijn, trots en de regionale identiteit

Centrum Groninger Taal en Cultuur heeft in samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen een plan neergelegd bij de Kerngroep sociale agenda. Het project heeft als doel de leefbaarheid in de provincie Groningen te verbeteren door de Groningse taal en cultuur te versterken. Het project streeft ernaar om binnen tien jaar een significante toename te bewerkstelligen in het gebruik en de waardering van het Gronings en de Groninger identiteit. Dat willen ze doen in een ambitieus project, met daarin vijf leerlijnen voor het onderwijs van het Gronings/Groningse cultuur te ontwikkelen, door sprekers en niet-sprekers samen te brengen om de taal samen te spreken, door het Gronings sterker te laten terugkomen in de openbare ruimte (dorpshuizen, bibliotheken, erfgoedlocaties), "Reuring" - evenementen te organiseren en door Gronings naar de digitale wereld te brengen.

We hebben als gemeente waardering voor dit voorstel. Het lijkt een mogelijk passend plan op doel 10. Ook past het binnen de onderzoeksresultaten waarin wordt aanbevolen onderwijs te betrekken bij cultuuractiviteiten. Het plan past binnen de cultuurvisie van Het Hogeland en kan hiermee cultuur in de breedste zin versterken: van bibliotheken tot erfgoed en onderwijs, met bijzondere aandacht voor de jeugd. Ook heeft het raakvlakken met de voorgestelde maatregel voor doel 1 uit de sociale agenda: Tijd voor Toekomst.